

สรุปผลการวิจัย อภิปรายและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายที่จะศึกษาสภาพการสอนวิธีใช้ห้องสมุดในมหาวิทยาลัยในประเทศไทย และศึกษาโดยละเอียดถึงการเรียนการสอนวิชาวิธีใช้ห้องสมุดที่จัดเป็นวิชาบังคับหรือวิชาเลือกในหลักสูตรสำหรับนิสิตนักศึกษาในระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยที่เปิดสอนวิชาดังกล่าวนี้ 9 แห่งได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร อันจะทำให้ทราบถึงความเหมาะสมของจุดมุ่งหมาย เวลาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร เนื้อหา วิธีสอนและการใช้อุปกรณ์การสอน รวมทั้งการวัดผล ปัญหาของการเรียนการสอน ตลอดจนถึงความต้องการและขอเสนอแนะของผู้สอนและนิสิตนักศึกษา

ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยผู้สอนวิชาวิธีใช้ห้องสมุดที่เป็นวิชาบังคับหรือวิชาเลือก 31 คน และนิสิตนักศึกษาที่ได้เรียนวิชาดังกล่าวนี้ในภาคของปีการศึกษา 2517 จำนวน 2,155 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม 2 ชุด สำหรับให้ผู้สอนตอบ 1 ชุด และนิสิตนักศึกษาตอบอีก 1 ชุด มีลักษณะคำถามทั้งแบบเจาะจงให้ตอบและแบบเปิดโอกาสให้ตอบโดยเสรี แบบสอบถามสำหรับผู้สอนตอบแบ่งออกเป็น 7 ตอน และแบบสอบถามที่ให้นิสิตนักศึกษาตอบแบ่งออกเป็น 8 ตอน ซึ่งครอบคลุมเนื้อหาในขอบเขตที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยได้จัดส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างประชากรหลายวิธีคือ มอบให้ผู้สอนวิชาวิธีใช้ห้องสมุด ผู้แทนและรองผู้แทนนิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 1 จัดแจกแก่นิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัย บางแห่ง ส่งทางไปรษณีย์และนำส่งด้วยตนเอง ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจากผู้สอน 30 ฉบับคิดเป็นร้อยละ 96.77 และจากนิสิตนักศึกษา 1,817 ฉบับคิดเป็นร้อยละ 84.32 ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีการที่ได้แสดงไว้ในบทที่ 4

สรุปผลการวิจัย

จากการสำรวจปรากฏว่า การสอนวิธีใช้ห้องสมุดในมหาวิทยาลัยในประเทศไทย ได้จัดสอนให้แก่บัณฑิตศึกษาระดับปริญญาตรี และระดับที่สูงกว่าปริญญาตรี มีการสอนสองแบบ คือ แบบไม่เป็นทางการ (Informal Library Instruction) และแบบเป็นทางการ (Formal Library Instruction) การสอนวิธีใช้ห้องสมุดแบบเป็นทางการแบ่งออกเป็น การปฐมนิเทศ เรื่องห้องสมุด (Library Orientation) และการสอนเรื่องห้องสมุด (Library Instruction) การปฐมนิเทศ เรื่องห้องสมุด ได้แก่การบรรยายเรื่องห้องสมุด ในวันปฐมนิเทศ นิสิตนักศึกษา (Orientation lecture) และการนำชมห้องสมุด (Library Tour) ส่วนการสอนเรื่องห้องสมุดนั้นเป็นการให้ความรู้ เรื่องห้องสมุดอย่างละเอียด การสอนเรื่องห้องสมุดแก่นิสิตศึกษาระดับปริญญาตรี และระดับที่สูงกว่าปริญญาตรีแตกต่างกัน กล่าวคือ การสอนเรื่องห้องสมุดแก่นิสิตศึกษาระดับปริญญาตรีส่วนใหญ่จัดเป็นวิชาบังคับหรือวิชาเลือกในหลักสูตรและในหน่วยกิต แต่การสอนเรื่องห้องสมุดแก่นิสิตศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรีนั้นยังไม่กำหนดเป็นวิชาหนึ่งในหลักสูตร เท่าที่ปฏิบัติกันอยู่ จัดสอนในวิชาวิจัยและไม่ในหน่วยกิต

สำหรับการวิจัยการ เรียงการสอนวิชาวิธีใช้ห้องสมุดที่เป็นวิชาบังคับหรือวิชาเลือก ในหลักสูตรสำหรับนิสิตศึกษาระดับปริญญาตรีปรากฏดังต่อไปนี้

1. ผู้สอนวิชาวิธีใช้ห้องสมุด 24 คน จากจำนวนทั้งหมด 30 คน เป็นหญิง 25 คน มีตำแหน่งเป็นอาจารย์ 18 คน มีวุฒิปริญญาโทสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ ผู้สอน 26 คน ไม่เคยได้รับการศึกษาอบรมเกี่ยวกับวิธีสอนวิชาวิธีใช้ห้องสมุดโดยเฉพาะ แต่ได้ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง นอกจากการสอนวิชาวิธีใช้ห้องสมุดแล้ว ผู้สอนส่วนใหญ่จำนวน 12 คน ยังต้องสอนวิชาอื่น และช่วยงานของห้องสมุดด้วย และในการสอนวิชาดังกล่าวนี้ผู้สอนจำนวน 22 คน ชอบสอนวิชานี้มาก จึงพยายามปรับปรุงการสอนอยู่เรื่อย ๆ เท่าที่เวลาจะอำนวย

2. นิสิตนักศึกษาที่ได้เรียนวิชาวิธีใช้ห้องสมุดส่วนใหญ่ ร้อยละ 61.75 เป็นหญิง ร้อยละ 85.31 ไม่เคยเรียนวิชาวิธีใช้ห้องสมุดมาก่อนที่จะเข้าเรียนในมหาวิทยาลัย และ

รอยละ 95.60 เรียนวิชาวิธีใช้ของสมุดเป็นวิชาบังคับ

การเรียนในมหาวิทยาลัยนั้นโดยเฉลี่ยแล้ว นิสิตนักศึกษาที่มีความเห็นว่าอาจารย์ผู้สอนวิชาการต่าง ๆ ได้แนะนำหนังสืออ่านประกอบในวิชานั้น ๆ ให้ฟังมาก แจกรายชื่อหนังสืออ่านประจำวิชาและให้เขียนรายงานเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งในวิชานั้น ๆ ส่งโดยให้ศึกษาค้นคว้าในห้องสมุดปานกลาง เล่าเนื้อหาสั้น ๆ เกี่ยวกับหนังสือที่ได้อ่านและให้รายงานเนื้อหาโดยย่อของหนังสือที่กำหนดให้ศึกษาค้นคว้าในห้องสมุดด้วยปากเปล่าในชั้นเรียนน้อยที่สุด

3. โดยเฉลี่ยแล้ว ผู้สอนได้ศึกษาและทำความเข้าใจความมุ่งหมายของหลักสูตรวิชาวิธีใช้ของสมุด ตลอดจนได้บอกให้นิสิตนักศึกษารวมจุดมุ่งหมายของวิชานี้ เมื่อเริ่มสอนในระดับมากและมากที่สุดตามลำดับ มีความเห็นว่า เนื้อหาวิชาวิธีใช้ของสมุดสอดคล้องกับความมุ่งหมายของหลักสูตรวิชาดังกล่าวนี้ และความมุ่งหมายของการเรียนวิชาวิธีใช้ของสมุดเหมาะสมกับระดับชั้นของนิสิตนักศึกษาทั้งสองเรื่อง

โดยเฉลี่ยแล้วนิสิตนักศึกษาที่มีความเห็นว่าผู้สอนได้บอกให้ทราบจุดมุ่งหมายของการเรียนวิชาวิธีใช้ของสมุด และตนก็มีความเข้าใจในจุดมุ่งหมายของวิชาดังกล่าวนี้มาก และเห็นว่าความมุ่งหมายของการเรียนวิชาวิธีใช้ของสมุดเหมาะสมกับระดับชั้นของตน ตลอดทั้งเนื้อหาของวิชานี้มีส่วนช่วยให้ตนบรรลุผลตามความมุ่งหมายของการศึกษาวิชานี้อยู่ในระดับเดียวกัน

4. ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเวลาที่กำหนดไว้ในหลักสูตรนั้นโดยเฉลี่ยแล้ว ผู้สอนและนิสิตนักศึกษาที่มีความเห็นสอดคล้องกันว่าเวลาที่กำหนดไว้ในหลักสูตรวิชาวิธีใช้ของสมุดมีความพอดีในระดับปานกลางและมาก และเมื่อคำนึงถึงความมากน้อยของเนื้อหาวิชาวิธีใช้ของสมุดแล้ว ผู้สอนและนิสิตนักศึกษาที่เห็นว่าเวลาที่กำหนดไว้ในหลักสูตรวิชาดังกล่าวนี้มีความพอดีปานกลางนั้น เห็นควรให้เพิ่มชั่วโมงเรียนอีกเล็กน้อยแก่ผู้สอนทั้งหมด และนิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ในมหาวิทยาลัยต่อไปนี้คือ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รอยละ 73.28 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ รอยละ 54.54 มหาวิทยาลัยศิลปากร รอยละ 52.63 และมหาวิทยาลัยเชียงใหม่เฉพาะวิชา LS107 รอยละ 70.00

5. ในการกำหนดและปรับปรุงหลักสูตรวิชาวิธีใช้ของสมุทคนั้น โดยเฉลี่ยแล้วผู้สอน
 ใ้มีส่วนร่วมเพื่อการดังกล่าวนี้ในระดับปานกลางและมาก และเห็นว่าเนื้อหาของวิชาวิธี
 ใช้ของสมุทมีความเหมาะสมอยู่ในระดับเดียวกัน

โดยเฉลี่ยแล้วทั้งผู้สอนและนิสิตนักศึกษาที่มีความเห็นสอดคล้องกันว่า เนื้อหาของ
 วิชาวิธีใช้ของสมุทตรงกับ ความสนใจและความต้องการของนิสิตนักศึกษาในระดับปานกลาง
 และมาก เพราะ เนื้อหาของวิชาวิธีใช้ของสมุทนั้น ไม่ยากและไม่ง่าย ตลอดจนสามารถนำ
 ไปใช้ได้เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาล่าเรียนปัจจุบันของนิสิตนักศึกษาในระดับมากและมาก
 ที่สุด แต่สำหรับความมากน้อยของเนื้อหาวิชานั้นผู้สอน 20 คนจากผู้สอนทั้งหมด 30 คนและ
 นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ในมหาวิทยาลัย 6 แห่งจาก 9 แห่ง มีความเห็นว่าเนื้อหาวิชาวิธีใช้
 ของสมุทที่กำหนดไว้ในหลักสูตรมีค่อนข้างมาก

6. การจัดชั้นเรียนวิชาวิธีใช้ของสมุทมี 3 แบบ แบบแรกแบ่งนิสิตนักศึกษาออกเป็น
 เป็นกลุ่ม ๆ โดยมีจำนวนนิสิตนักศึกษาในแต่ละกลุ่มมากน้อยต่างกัน แบบที่สองไม่ได้จัดแบ่ง
 นิสิตนักศึกษาออกเป็นกลุ่มเล็ก เพราะจำนวนนิสิตนักศึกษามีน้อย อีกแบบหนึ่งไม่จัดแบ่งนิสิต
 นักศึกษาออกเป็นกลุ่มเล็ก จึงมีกลุ่มใหญ่เพียงกลุ่มเดียว แต่ส่วนใหญ่ได้มีการจัดตามแบบ
 แรก และมีจำนวนนิสิตนักศึกษาในกลุ่มละตั้งแต่ 15 ถึง 50 คน จำนวนนิสิตนักศึกษาในแต่ละ
 กลุ่มที่ผู้สอนเห็นว่ามีความพอคือ กลุ่มละ 15 ถึง 40 คน จำนวนที่เห็นว่ามากเกินไปคือ
 กลุ่มละตั้งแต่ 45 คนขึ้นไป

7. ก่อนการสอนวิชาวิธีใช้ของสมุท ผู้สอน 29 คนจากผู้สอนทั้งสิ้น 30 คน เตรียม
 การสอนเป็นรายสัปดาห์ ผู้สอน 20 คนเตรียมการสอนโดยยึดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเป็น
 เกณฑ์ ผู้สอนจำนวนรองลงมา 15 คน เตรียมการสอนโดยยึดถือเนื้อเรื่องตามโครงการสอน
 ที่ทำไว้เป็นเกณฑ์การเตรียมการสอนทำให้ผู้สอน 21 คน เกิดความเชื่อมั่นในตนเองขณะที่สอน
 รองลงมา 18 คนเห็นว่าทำให้สอนได้ดีขึ้น

8. วิธีสอนที่ใช้ในการสอนวิชาวิธีใช้ของสมุทในระดับมากและมากที่สุด ได้แก่แบบ
 บรรยาย ใ้คนควาและทำรายงานปานกลาง ใ้ทำแบบฝึกหัด บรรยายและบอกใ้จคนอย
 อภิปรายและเชิญวิทยากรมาบรรยายน้อยที่สุด ผู้สอนทุกคนใ้ใช้อุปกรณ์การสอนประกอบการ

สอนเป็นบางครั้ง และโดยเฉลี่ยแล้วผู้สอนใช้กระดานดำและของจริงมาก ใช้รูปภาพและคู่มือการใช้ของสมุดในระดับน้อยที่สุดและน้อย ใช้ภาพยนตร์ फिल्मสกริปและสไลด์น้อยที่สุด จุดประสงค์ที่ผู้สอนใช้อุปกรณ์การสอนนั้นปรากฏว่า โดยเฉลี่ยแล้วผู้สอนใช้เพื่อให้ความกระจ่างในบทเรียนมากที่สุด ให้นิสิตนักศึกษาจำบทเรียนได้แม่นยำขึ้น เพิ่มประสบการณ์และขยายความรู้ให้แก่นิสิตนักศึกษามากทั้งสองเรื่อง เพื่อเร้าความสนใจของนิสิตนักศึกษาเพื่อนำเข้าสู่บทเรียน และเพื่อทบทวนสรุปบทเรียนในระดับปานกลางและมาก นอกจากนี้ใช้อุปกรณ์การสอนเพื่อฉอแรงในการสอนปานกลาง จากการใช้อุปกรณ์การสอนทำให้นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ทั้ง 9 มหาวิทยาลัยเข้าใจและสนใจบทเรียนมากขึ้น

9. เพื่อทดสอบนิสิตนักศึกษา ผู้สอนวิชาวิธีใช้ของสมุดกำหนดให้มีการทดสอบวิชานี้ 2 ลักษณะ ได้แก่ทดสอบปลายภาคการศึกษาครั้งเดียว และทดสอบ 2 ครั้งในตอนกลางภาคการศึกษาและปลายภาคการศึกษา

การทดสอบตามกำหนดเวลาดังกล่าวนี้ให้ประโยชน์ในด้านวัดผลการเรียนของนิสิตนักศึกษา ในระดับมากและมากที่สุด วัดผลการสอนในระดับมาก นำผลไปปรับปรุงการเรียนการสอนและเพื่อให้นิสิตนักศึกษาสนใจเรียนเสมอในระดับปานกลางและมาก

ผู้สอนได้ใช้ข้อสอบแบบเลือกตอบในระดับมากและมากที่สุด แบบเติมคำหรือข้อความให้สมบูรณ์ปานกลาง แบบอัตนัย แบบจับคู่ในระดับน้อยที่สุดและน้อย แบบถูกผิดน้อย และโดยเฉลี่ยแล้วผู้สอนได้ออกข้อสอบแบบต่าง ๆ นี้ เพื่อวัดความเข้าใจและความสามารถนำไปใช้ในระดับมากและมากที่สุด วัดความจำปานกลาง

จากประสบการณ์ในการสอนวิชาวิธีใช้ของสมุดของผู้สอนและผลการเรียนรู้ในวิชาของนิสิตนักศึกษา ผู้สอน 27 คนจากจำนวนทั้งสิ้น 30 คน และนิสิตนักศึกษาทุกคนมีความเห็นเช่นเดียวกันว่านิสิตนักศึกษามีความรู้ในวิชาดังกล่าวนี้ปานกลาง

10. ผู้สอนและนิสิตนักศึกษาได้แสดงความคิดเห็น ปัญหาและความต้องการในการเรียนการสอนวิชาวิธีใช้ของสมุดดังต่อไปนี้

ความคิดเห็น ผู้สอนและนิสิตนักศึกษาทุกคนมีความเห็นเกี่ยวกับระดับชั้นที่ควรสอนวิชาวิธีใช้ของสมุดว่าควรจัดสอนวิชานี้ในชั้นปีที่ 1 และควรจัดให้เป็นวิชาบังคับในหลักสูตร

ในคานความเหมาะสมของจำนวนหน่วยกิตวิชาวิธีใช้ของสมุดนั้น ผู้สอนจำนวนครึ่งหนึ่งเห็นว่ายังไม่เหมาะสมควรเพิ่มจำนวนหน่วยกิตของวิชานี้ให้มากกว่าเดิม

ผู้สอน 25 คน จากจำนวนผู้สอนทั้งหมด 30 คน มีความเห็นว่าการสอนวิชาดังกล่าวนี้ควรแจกหัวข้อวิชาและรายชื่อหนังสืออ่านเพิ่มเติมแต่ละหัวข้อ ผู้สอน 22 คน เห็นว่าควรมีการเก็บคะแนนจากการทดสอบย่อย แบบฝึกหัดและรายงานคิดเป็นร้อยละ 40.00 ของคะแนนทั้งหมด

ปัญหา ผู้สอนจำนวน 17 คน และ 20 คน ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับหลักสูตรที่ใช้อยู่และกล่าวถึงผลตามลำดับ แต่ผู้สอนส่วนใหญ่จำนวน 20 คน มีปัญหาในคานการสอน และอีก 22 คน มีปัญหาในการใช้อุปกรณ์การสอน ปัญหาในคานการสอน ได้แก่ นิสิตนักศึกษาลอกแบบฝึกหัดซึ่งกันและกัน ขาดหนังสือ สิ่งพิมพ์ที่จะใช้คนควาประกอบบทเรียนและการสอน การใช้อุปกรณ์การสอนมีปัญหา เนื่องจากอุปกรณ์การสอนมีไม่พอเพียง สำหรับนิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ทั้ง 9 มหาวิทยาลัยก็มีปัญหา 2 ประการคือ ผู้สอนใช้อุปกรณ์การสอนน้อย ตลอดจนผู้สอนเน้นทฤษฎีมากเกินไปจึงมีโอกาสได้เรียนโดยการปฏิบัติน้อย

ความต้องการ โดยเฉลี่ยแล้วผู้สอนต้องการหนังสือสิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวข้องกับวิชาวิธีใช้ของสมุดมากขึ้น เพื่อที่จะได้ใช้คนควาศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมในระดับมากและมากที่สุด ต้องการให้เพิ่มจำนวนผู้สอนวิชาวิธีใช้ของสมุด จัดสรรงบประมาณเพื่อใช้เป็นค่าใช้จ่ายในการทำอุปกรณ์การสอนในระดับปานกลางและมากทั้ง 2 เรื่อง ต้องการให้ผู้สอนวิชาวิธีใช้ของสมุดในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ พบปะกันอย่างน้อยปีละครั้ง เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ร่วมกันแก้ปัญหา เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนวิชานี้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นในระดับมาก สิ่งที่ต้องการน้อยที่สุดคือ ใหลกชั่วโมงการช่วยทำงานในห้องสมุดลง

นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่มีความต้องการให้ผู้สอนใช้อุปกรณ์การสอนให้มากขึ้น และให้มีการเรียนโดยการปฏิบัติบ้าง เพื่อที่จะทำให้เข้าใจและจดจำเนื้อหาได้ดียิ่งขึ้น

11. ทั้งผู้สอนและนิสิตนักศึกษาได้เสนอแนะแนวทางเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนวิชาวิธีใช้ของสมุดในแต่ละมหาวิทยาลัยดังปรากฏรายละเอียดในบทที่ 4

อภิปรายผล

การสอนวิธีใช้ห้องสมุดในประเทศไทยส่วนใหญ่ได้จัดสอนครบถ้วนทุกแบบตามแนวของประเทศสหรัฐอเมริกา แต่ในการปฏิบัติยังเป็นไปไม่กว้างขวางทั่วถึง และมีประสิทธิภาพมากนัก ทั้งนี้เนื่องจากขาดผู้สอนและอุปกรณ์การสอน ในค่านการสอนวิชาวิธีใช้ห้องสมุดที่จัดเป็นวิชาบังคับหรือวิชาเลือกนั้น ผู้สอนวิชาวิธีใช้ห้องสมุดส่วนใหญ่มีคุณสมบัติที่เหมาะสมแก่การสอนวิชานี้มาก ในค่านคุณวุฒิก็ได้รับปริญญาโทสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ มีความตั้งใจในการสอนมีการจัดเตรียมการสอน ประกอบทั้งขอบสอนวิชานี้มากจึงได้พยายามปรับปรุงการสอนอยู่เรื่อย ๆ เท่าที่เวลาจะอำนวย เพราะการสอนวิชาอื่นและช่วยงานของห้องสมุดควมแม้ว่าผู้สอนส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับการศึกษาอบรมเกี่ยวกับวิธีสอนวิชาดังกล่าวนี้โดยเฉพาะ แต่ได้ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง การที่ผู้สอนส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับการศึกษาอบรมเกี่ยวกับวิธีสอนวิชาดังกล่าวนี้ เนื่องจากก่อนหน้านี้ยังไม่มีสถาบันใดที่เปิดสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในประเทศไทยจัดสอนวิชาที่ว่าด้วยวิธีสอนขึ้นจนกระทั่งในปีการศึกษา 2517 แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้เปิดสอนวิชาวิธีสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ (Teaching Methods in Librarianship) ขึ้น และดาผู้สอนส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาอบรมเพิ่มเติมเกี่ยวกับวิธีสอนวิชาวิธีใช้ห้องสมุด โดยเฉพาะก็คงจะช่วยให้การสอนได้ผลดียิ่งขึ้น

สำหรับกิจกรรมที่อาจารย์ผู้สอนวิชาการต่าง ๆ ได้ให้นิสิตนักศึกษาทำ อันเป็นการส่งเสริมให้นิสิตนักศึกษามีโอกาสได้ใช้ห้องสมุดเพื่อการศึกษาเล่าเรียนในวิชาการต่าง ๆ นั้นได้กระทำอยู่ในระดับที่พึงสมควรแล้ว เช่น แนะนำหนังสืออ่านประกอบแต่ละวิชา แจกรายชื่อหนังสืออ่านประจำวิชา ให้เขียนรายงาน โดยศึกษาค้นคว้าความรู้จากห้องสมุด ซึ่งจะช่วยให้การเรียนการสอนวิชาวิธีใช้ห้องสมุดบรรลุผลตามความมุ่งหมายที่วางไว้กล่าวคือ ให้นิสิตนักศึกษารู้จักใช้ห้องสมุดให้เกิดประโยชน์แก่การศึกษาเล่าเรียนของตน มิใช่ให้ห้องสมุดได้แต่เนื้อหา

ในค่านความมุ่งหมายของหลักสูตรวิชาวิธีใช้ห้องสมุด และระยะเวลาที่กำหนดไว้ในหลักสูตรวิชาวิธีใช้ห้องสมุดของแต่ละมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ได้กำหนดไว้เหมาะสมแล้ว ตลอดทั้ง

งาน เนื้อหา มีความเหมาะสมในค่านที่ไม่ยากและไม่ง่าย ตรงกับความสนใจและความต้องการของนิสิตนักศึกษา และสามารถนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาล่าเรียน แขนุสอน และนิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่าในค่านปริมาณยังไม่เหมาะสม เพราะมีค่านขางมาก

การจัดชั้นเรียนวิชาวิธีใช้ของสมุกซึ่งส่วนใหญ่ได้จัดแบ่งนิสิตนักศึกษาออกเป็นกลุ่ม ๆ มีจำนวนนิสิตนักศึกษาแต่ละกลุ่มตั้งแต่ 15 คนถึง 50 คน ซึ่งก็เป็นจำนวนที่ไม่มากเกินไปนัก สำหรับมหาวิทยาลัยที่จัดนิสิตนักศึกษาเป็นกลุ่มใหญ่กลุ่มเดียวอาจ เนื่องจากจำนวนนิสิตนักศึกษา มีมากเกินไปและผูสอนมีจำนวนจำกัด จึงไม่สามารถแบ่งนิสิตนักศึกษาออกเป็นกลุ่มเล็กได้

ค่านการเรียนการสอนวิชาวิธีใช้ของสมุกยังอยู่ในเกณฑ์ที่ไม่น่าพอใจมากนัก เนื่องจากผูสอนใช้วิธีสอนแบบบรรยายมากเกินไป อีกทั้งให้นิสิตนักศึกษาทำแบบฝึกหัดน้อย และยังปรากฏว่านิสิตศึกษาลอกแบบฝึกหัดซึ่งกันและกันอีก สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจ เนื่องจากผูสอนขาดหนังสือ สิ่งพิมพ์ที่จะใช้ค้นคว้าหาวิธีสอนแบบอื่น ๆ และจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้เหมาะสม และผูสอนอาจให้แบบฝึกหัดแก่นิสิตนักศึกษาทุกคนเหมือนกัน ดังนั้นนิสิตศึกษาก็จะได้เรียนรู้ ทฤษฎีมากกว่าการมีโอกาสได้ใช้ความสามารถในการใช้ของสมุก ทำให้การเรียนไม่บรรลุผล ความความมุ่งหมายของการเรียนการสอนของวิชานี้อย่างแท้จริง และแม้ว่าผูสอนทุกคนใช้ อุปกรณ์การสอนเป็นบางครั้ง แต่ส่วนใหญ่ใช้เฉพาะกระดานดำและของจริง อุปกรณ์และ สไลด์ทัศนวัสดุอื่น ๆ ที่น่าสนใจแทบจะไม่ได้ใช้เลย ทั้งนี้ อาจเนื่องจากว่ามีอุปกรณ์ไม่พอเพียง และไม่ได้จัดทำอุปกรณ์การสอนขึ้นเลย ซึ่งอุปสรรคดังกล่าวนี้ตรงกับความเห็นของนิสิตนักศึกษา ส่วนใหญ่เห็นว่าผูสอนใช้อุปกรณ์การสอนน้อย และผูสอนเน้นทฤษฎีมากเกินไปจึงมีโอกาสได้ เรียนโดยการปฏิบัติน้อย นอกจากนี้กำหนดระยะเวลาทดสอบวิชาดังกล่าวนี้ซึ่งกำหนดให้มี การทดสอบเพียง 1 - 2 ครั้งนั้น นับว่ายังไม่บ่อยครั้ง ส่วนแบบของข้อสอบและจุดมุ่งหมาย ของการทดสอบนิสิตนักศึกษาเหมาะสมก็แล้ว คือ ผูสอนส่วนใหญ่ใช้ข้อสอบแบบปรนัย ซึ่งสามารถ ออกข้อสอบได้จำนวนมากข้อและครอบคลุมเนื้อหาได้มาก ไม่เสียเวลามากในการตรวจและมีความยุติธรรมในการตรวจให้คะแนน และจุดมุ่งหมายของการทดสอบเพื่อวัดความเข้าใจและ ความสามารถนำไปใช้มาก เมื่อสภาพการณ์ดำเนินไปเช่นดังกล่าวนี้นจึงไม่น่าประหลาดใจ เลยว่า ผูสอนส่วนใหญ่มีความต้องการหนังสือ สิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวข้องกับวิชาวิธีใช้ของสมุกมากขึ้น

เพื่อจะได้ใช้คนควาหาความรู้เพิ่มเติม เพิ่มผู้สอนวิชานี้ให้มีจำนวนมากขึ้น จัดสรรงบประมาณ
เพื่อใช้เป็นค่าใช้จ่ายในการทำอุปกรณ์การสอน และยังคงการให้ผู้สอนวิชาวิธีใช้ห้องสมุดใน
มหาวิทยาลัยต่าง ๆ พบปะกันอย่างน้อยมีครั้ง เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันแก้ปัญหา
เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนวิชานี้

สำหรับความคิดเห็นต่อระดับชั้นที่ควรสอนวิชาวิธีใช้ห้องสมุดซึ่งผู้สอนและนิสิตนักศึกษา
ทุกคนเห็นควรให้จัดสอนในชั้นปีที่ 1 นั้น ในกรณีที่มีการระบบการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัย
ส่งเสริมให้นิสิตนักศึกษาใช้ห้องสมุด เป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอนตั้งแต่ในชั้นนี้แล้ว ระดับ
ชั้นดังกล่าวก็เหมาะสมที่จะให้เรียนวิชาวิธีใช้ห้องสมุด เมื่อได้วางรากฐานให้นิสิตนักศึกษาเห็น
ความสำคัญและประโยชน์ของการใช้ห้องสมุดแล้ว การจะกำหนดลักษณะวิชาให้เป็นวิชาบังคับ
หรือวิชาเลือกก็ย่อมจะเกิดผลดีทั้ง 2 อย่าง นิสิตนักศึกษาก็จะไม่รู้สึกว่าคุณบังคับให้เรียน
เพราะเห็นความจำเป็นและความสำคัญของการเรียนวิชาวิธีใช้ห้องสมุดแล้ว อนึ่ง การกำหนด
จำนวนหน่วยกิตให้เหมาะสมก็เป็นทางหนึ่งที่จะส่งเสริมให้วิชานี้มีความสำคัญขึ้น และเป็น
เครื่องล่อใจให้นิสิตนักศึกษาตั้งใจเรียนเพื่อให้ได้คะแนนดี การให้หน่วยกิตน้อยเกินไปนิสิต
นักศึกษาจะให้ความสนใจน้อย เพราะถ้าได้คะแนนวิชานี้ น้อยก็ไม่กระทบกระเทือนต่อผลการ
สอบมากนัก อีกประการหนึ่งถ้าจัดเป็นวิชาเลือกก็จะมีนิสิตนักศึกษาเลือกเรียนวิชานี้น้อย

ในด้านการสอนผู้สอนส่วนใหญ่มีความเห็นว่าควรแจกหัวข้อวิชาและรายชื่อหนังสือ
อ่านเพิ่มเติมแต่ละหัวข้อ เป็นสิ่งที่ควรกระทำอย่างยิ่ง เพราะจะช่วยให้นิสิตนักศึกษาเตรียม
ศึกษาเนื้อหานั้น ๆ มาล่วงหน้า หรือค้นคว้าศึกษาเพิ่มเติมด้วยตนเองและทำให้นิสิตนักศึกษา
ที่ขาดเรียนติดตามการเรียนการสอนได้

การให้มีการเก็บคะแนนจากการทดสอบย่อย แบบฝึกหัดและรายงานเหมาะสมที่จะ
ปฏิบัติเพราะจะทำให้นิสิตนักศึกษาตั้งใจเรียนอย่างสม่ำเสมอ ได้มีโอกาสใช้ทักษะในการใช้
ห้องสมุด แต่ขอที่ควรระวังก็คือต้องให้แบบฝึกหัดหรือหัวขอรายงานแก่นิสิตนักศึกษาแต่ละคน
แตกต่างกันเพื่อป้องกันการลอก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะต่ออาจารย์ผู้สอนวิชาการต่าง ๆ

อาจารย์ผู้สอนวิชาการต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัยไม่ควรสอนด้วยวิธีบรรยายเพียงวิธีเดียวจะทำให้ให้นักศึกษามองไม่เห็นความจำเป็นในการค้นคว้าเพิ่มเติม และขาดทักษะในการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ควรใช้วิธีสอนหลาย ๆ แบบเพื่อกระตุ้นให้นักศึกษาเห็นคุณค่าของห้องสมุดและมีโอกาสได้ใช้ทักษะในการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง โดยจัดกิจกรรมที่ใช้ห้องสมุดเพื่อการศึกษาค้นคว้าให้นักศึกษาอย่างสม่ำเสมอ และควรติดตามความเคลื่อนไหวของห้องสมุดเป็นประจำ เพื่อจะได้แนะนำหนังสือ สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ในสาขาวิชาที่ตนสอนแก่นักศึกษา

2. ข้อเสนอแนะต่อบุคลากรฝ่ายวิชาการของคณะวิชาในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ

ควรจัดให้มีการสอนวิธีใช้ห้องสมุดในช่วงระยะเวลาอันสั้น หรือจัดสอนวิธีใช้ห้องสมุดเป็นส่วนหนึ่งของวิชาต่าง ๆ แก่นักศึกษาในคณะที่ไม่มีโอกาสได้เรียนวิชาวิธีใช้ห้องสมุดที่จัดเป็นวิชาบังคับหรือวิชาเลือกเสรี

3. ข้อเสนอแนะต่อบรรณารักษ์ และผู้มีหน้าที่ในการสอนวิธีใช้ห้องสมุดแบบไม่เป็นทางการบรรยายเรื่องห้องสมุดในวันปฐมนิเทศ และนำชมห้องสมุด

3.1 การให้บริการสอนวิธีใช้ห้องสมุดแบบไม่เป็นทางการนั้น บรรณารักษ์ควรวางตัวเป็นกันเอง เพื่อให้นักศึกษาจะได้กล้าเข้าไปถาม และควรประจำอยู่ในห้องสมุดตลอดเวลา เพื่อให้บริการนี้

3.2 การบรรยายเรื่องห้องสมุดในวันปฐมนิเทศ นักศึกษาควรบรรยายเฉพาะเรื่องที่สำคัญเพียงสั้น ๆ ควรจัดให้รายการนี้อยู่ตอนต้น ๆ หรือกลางของรายการปฐมนิเทศทั้งหมด ถ้าเป็นไปได้ควรฉายภาพยนตร์ สไลด์ และฟิล์มสกริปประกอบ

3.3 ในการนำชมห้องสมุด ควรจัดนิทรรศการประกอบ ให้คำบรรยายในกลุ่มใหญ่

ถ้าเป็นไปก็ควรฉายภาพยนตร์ สไลด์ फिल्मสตริป หรือโสตทัศนวัสดุอื่นประกอบ แล้วจึงแบ่ง
นิสิตนักศึกษาออกเป็นกลุ่มเล็ก เข้าชมห้องสมุด

3.4 ห้องสมุดควรจัดทำคู่มือการใช้ห้องสมุด แจกแก่นิสิตนักศึกษามารยาทของห้องสมุด
จะไ้ทราบถึงวิธีใช้ห้องสมุดและรายละเอียดต่าง ๆ ของหนังสือสิ่งพิมพ์ในแต่ละห้องสมุด

4. ขอเสนอแนะต่อผู้สอนวิชาวิธีใช้ห้องสมุดที่จัด เป็นวิชาบังคับหรือวิชาเลือกในหลักสูตรสำหรับ
นิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี

4.1 ผู้สอนวิชาวิธีใช้ห้องสมุดในแต่ละมหาวิทยาลัยควรจัดทำประมวลการสอนวิชา
วิธีใช้ห้องสมุด เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสอนและเมื่อมีข้อบกพร่อง ผู้สอนจะไ้ร่วมกัน
ปรับปรุงแก้ไขได้ทันที

4.2 ผู้สอนวิชาวิธีใช้ห้องสมุดควรใช้วิธีสอนหลาย ๆ แบบ เพื่อทำให้บทเรียนน่าสนใจ
และกระตุ้นให้นิสิตนักศึกษาได้มีโอกาสใช้ทักษะในการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง และควร
จัดทำ จัดทำอุปกรณ์การสอนที่ทันสมัย น่าสนใจและใช้การไ้ดีไ้มากกว่าเดิม

4.3 ควรจัดชั่วโมงให้นิสิตนักศึกษาเข้าไปปฏิบัติและค้นคว้าในห้องสมุด โดยไ้แบบ
ฝึกหัด หัวข้อเรื่องเพื่อค้นคว้า อนึ่ง ถ้าจำนวนนิสิตนักศึกษามีไม่มากนักควรไ้ทำงานดังกล่าว
สำหรับนิสิตนักศึกษาแต่ละคนไม่ซ้ำกัน แต่ถาจำนวนนิสิตนักศึกษามีมาก ควรแบ่งนิสิตนักศึกษา
ออกเป็นกลุ่มเล็ก และไ้ทำงานดังกล่าวแต่ละกลุ่มแตกต่างกัน ทั้งนี้ เพื่อให้ทุกคนไ้ลงมือค้น-
คว้าและป้องกันารลอก

4.4 ควรจัดไ้มีการทดสอบอย่างสม่ำเสมอ เพื่อกระตุ้นให้นิสิตนักศึกษาตั้งใจเรียน
อยู่เสมอ จะไ้ทราบข้อบกพร่อง เนื้อหาที่นิสิตนักศึกษายังไม่เข้าใจ และจะไ้แก้ไขตลอด
จนอธิบายซ้ำอีกครั้งหนึ่ง และควรจัดทำข้อสอบมาตรฐานไว้ใช้ทดสอบหลาย ๆ ชุด เพื่อจะไ้
ข้อสอบที่มีคุณภาพและผู้สอนจะไ้ไ้ไม่ของเสีย เวลาออกข้อสอบทุกครั้งอีกด้วย

4.5 ผู้สอนวิชาวิธีใช้ห้องสมุดควรสร้างแบบสอบถามเพื่อประเมินผลการเรียน การ
สอนวิชาดังกล่าวนี้ในแต่ละมหาวิทยาลัย หลังจากไ้ทำการเรียนการสอนวิชานี้สิ้นสุดลงแต่ละภาค
การศึกษาแล้ว เพื่อจะไ้ขอข้อมูลที่ไ้เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรสำรวจวิธีสอนของอาจารย์ผู้สอนวิชาการต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัย ตลอดจนความคิดเห็น ทักษะคติต่อการใช้หนังสือ สิ่งพิมพ์ในห้องสมุด ประกอบการสอน และกิจกรรมต่าง ๆ ที่ผู้สอนได้ส่งเสริมให้นักศึกษาใช้ห้องสมุด
2. ควรสำรวจการเรียนการสอน ทักษะคติและความคิดเห็นของนิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัยที่ได้เรียนวิธีใช้ห้องสมุดในช่วงระยะเวลาอันสั้น (abridged course) และเรียนวิธีใช้ห้องสมุดเป็นส่วนหนึ่งของวิชาต่าง ๆ เพื่อจะได้นำผลการสำรวจมาปรับปรุงการเรียนการสอน
3. ควรสำรวจการเรียนการสอนวิชาวิธีใช้ห้องสมุดในสาขาของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่เหลืออีก 7 แห่ง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย